

SPLOŠNI POJMI

AKT → upodobitev golega telesa

AKVAREL → tehnika slikanja z barvami, redčenimi z vodo, slikarski nanos je prosojen, bele površine ostajajo neposlikane

ALEGORIJA → več personifikacij

ANTROPOMORFIZEM → posnemanje človeških potez

ANTROPOMORFNA PODOBA → človeška podoba

ARHITEKTURNA PLASTIKA → kiparsko okrasje na nekem arhitekturnem delu, stavbi

ARHITEKTURNI RELIEF → relief na nekem arhitekturnem delu, stavbi

ATRIBUT → predmet, rastlina, žival ..., ki služi za identifikacijo upodobljenih oseb

AVTOPORTRET → upodobitev samega sebe

DIZAJN → oblikovanje, ki usklajuje zahteve po namembnosti, lepoti in industrijski proizvodnji uporabnega predmeta, industrijsko oblikovanje

EKSTERIER → pogled na zunanji prostor

ESTETSKI ODNOS → ocenjevanje vsega s stališča estetike

FIGURA → likovno upodobljen stvarni svet, predvsem živa bitja

FRESKA → (it. *fresco*) tehnika slikanja z naravnimi pigmenti, raztopljenimi v vodi, ki se z mehкими čopiči nanašajo na svež omet, apno vsrka barve in se nato veže z njimi, le detajli in poudarki so izdelani "al secco" (na suho)

GALERIJA → prostor za razstavljanje umetnin

GLIPTOTEKA → zbirka kamnorezov ali kiparskih del

GLOBOKI TISK → tiskovna forma za globoki tisk ima tiskovne površine vbočene, proste pa izbočene

GOBELIN → ročno tkana stenska slika (tapiserija)

GRAFIKA → vrsta slikarstva, odtiskovanje (matrica, izdelana v lesu, plastični masi, kamnu ali kovini, obarvana s črnilom ali barvo, s pritiskom na papir dobimo odtis)

IDEALIZEM → najpomembnejša je ideja, vsebina

IKONOGRAFIJA → veda, ki dobesedno opisuje, razlaga in prepoznava upodobljeno snov

IKONOLOGIJA → interpretacija likovnega dela, celovito ukvarjanje z umetnino, nadgradnja ikonografije, proučuje vsebino, odkriva celostno kulturno ozadje, razloži zgodovinske, družbene, literarne in druge okoliščine, ki so sodelovale ob nastanku tega likovnega dela

IKONOLOŠKA IN IKONOGRFSKA INTERPRETACIJA → analiza, interpretacija dela z ikonografijo in ikonologijo

INKRUSTACIJA → večji kosi kamna, podobno mozaiku

INTERIER → pogled na notranji prostor

JAVNI SPOMENIK → spomenik, namenjen širši javnosti

KARIKATURA → upodobitev neke osebe, predmeta na smešen, posmehljiv način

KOLORIT → umetne barve, barvni odtenki

KOMPOZICIJA → razporejenost stvari, oseb (simetrična, trikotna, piramidalna, naravna)

KONSERVATORSTVO → varovanje, ohranjanje umetnin, starin, zbirk

KONSTRUKCIJSKI ELEMENT → element, ki je del arhitekture

KOVAŠTVO → izdelava kovinskih izdelkov

KRAJINA → upodobitev narave, ki je pomembnejša od človeške figure
KUSTOS → oseba, ki dela v muzeju ali galeriji, pripravlja razstave
LAPIDARIJ → prostor v muzeju za stare kamnite spomenike in napise
LAVIRANA RISBA → risba, ki nastane z nanašanjem tuša, bistra, sepije ali akvarelne barve z veliko vode
LIKOVNA UMETNOST → umetnost, ki se ukvarja s slikarstvom, kiparstvom, arhitekturo ...
LINEARNO PLOSKOVITI STIL → dvodimenzionalno oblikovan predmet, oseba
LINOREZ → v linolej vrežemo sliko, pobarvano in tiskamo (visoki tisk)
LONČARSTVO → izdelava lončenih izdelkov
MARINA → morska krajina
MATRICA → negativ za odlitke (grafika)
MINIATURNA PLASTIKA → majhno kiparsko delo
MONOGRAFIJA → knjiga o enem samem umetniku in njegovih delih ali samo o enem likovnem delu
MONUMENTALNA PLASTIKA → veliko kiparsko delo
MOTIV → vsebinsko jedro slike, osnovni predmet
MUZEJ → ustanova, kjer so urejene in razstavljene razne zbirke s področja znanosti in umetnosti
MUZEOLOGIJA → nauk o muzejih in vzdrževanju muzejskih zbirk
NEPOSREDNI SPOZNAVNI MOTIV → motivi, ki so zlahka razpoznavni (svatba, zadnja večerja, križanje, vstajenje, poslednja sodba, Pietà ...)
OBLA / POLNA PLASTIKA → "okroglo" kiparsko delo, lahko ga obhodimo, vidimo z vseh strani in samostojno, prosto stoji v prostoru, tak kip je ponavadi obdelan z vseh strani in ga v celoti doživimo le z več pogledov
OLJE → tehnika, ki uporablja barve, sestavljene iz zmletega barvnega pigmenta in sušečega se lanenega olja
PANORAMA → upodobitev stvari, kraja iz panoramskega pogleda
PASTEL → slikarska tehnika z uporabo pigmentov v obliki paličic, trdota je odvisna od količine dodane glinice, slika izdelana z barvnimi kredami
PERGAMENT → ustrojena živalska koža kot podlaga za pisanje, tiskanje in vezenje knjig
PERORISBA → risba, naslikana s peresom
PERSONIFIKACIJA → posebitev neke ideje, likovnega pojma
PERSPEKTIVA → navidezno zblíževanje v resnici vzporednih črt in postopno zmanjševanje predmetov pri gledanju v daljavo, metoda upodabljanja tridimenzionalnega predmeta ali prostora na dvodimenzionalni ravnini
PINAKOTEKA → galerija, zbirka umetnostnih podob ali kipov
PLASTIČNI STIL → predmet je oblikovan tako, da zgleda realističen, je tridimenzionalen
PORTRET → upodobitev neke (znane) osebe
PORTRETNA BUSTA → doprsni kip
PRESERVACIJA → ohranitev
PROFANA ARHITEKTURA → posvetna arhitektura
REALIZEM → bolj kot vsebina je pomembna podobnost z resničnostjo
REKONSTRUKCIJA → obnova, ponovna zgraditev
RELIEF → plastično kiparsko delo na ploskvi
REVITALIZACIJA → oživitev
RESTAVRATORSTVO → obnavljanje zlasti starih ali poškodovanih umetnin
RISBA → osnova slike
SAKRALNA ARHITEKTURA → cerkvena arhitektura

SIMBOL → predmet, oseba, število, žival, rastlina, barva, lik ..., ki razkriva dodatno vsebino
SIMBOLIKA → vsebina na sliki, umetnini, ki se navezuje na simbole, ki so upodobljeni na njej in ji dajejo nek (simboličen) pomen
SKUPINSKI PORTRET → portret skupine ljudi
SLIKOVIT STIL → predmeta ne moreš določiti, je naturalističen, dinamičen, anatomsko pravilno oblikovan, figure živijo v prostoru
SLOG → stil; značilen in enovit način uporabe izraznih sredstev v posamezni umetnini
SMER → gibanje znotraj časovnega obdobja
STEBER → podporni arhitekturni člen valjaste oblike
STEKLARSTVO → izdelava steklenih izdelkov
ŠABLONA → izrezan vzorec, model, kalup, predloga po kateri kaj delamo
TABELNA SLIKA → slika na tablo (npr. krilni oltar)
TEMPERA → v vodi topna barva, katere pigmenti se vežejo z jajcem
TIHOŽITJE → upodobitev negibnih stvari, kot so cvetje, glasbila, posodje ...
TKALSKA IN VEZILSKA OBRT → obrt, ki se ukvarja z vezenjem in tkalstvom
TORZO → kip brez udov
TRSTIKA → tanka paličica namenjena pisanju
UMETNINA/UMETNIŠKO DELO → izdelek, ki prinese nekaj novega, stvar postane umetnina, ko pristane v sistemu
UMETNIŠKA FOTOGRAFIJA → novi materiali, nove tehnike
UMETNO MIZARSTVO → mizarski izdelki za vsakdanjo rabo
UMETNOST → pojem, star 200 let; vsaka sposobnost človekovega samoizražanja s posebnim občutkom za lepoto (estetsko delovanje takšnega zunanjega izraza preko zaznavnih občutkov, misli, doživljanja in domišljije opazovalca)
UMETNOSTNA KRITIKA → kritika umetnosti, ki se ukvarja s sodobnimi deli (opisuje, pojasnjuje, vrednoti umetniška dela)
URBANISTIČNO NAČRTOVANJE → načrtovanje poseljenosti nekega območja
URBANIZEM → načrtovanje in oblikovanje mest in novih naselij v estetsko urejeno celoto (ulica, trg + stavbe)
VEDUTA → pogled na mesto ali pokrajino
ZGODOVINSKI SLOG → značilnost nekega obdobja po katerem ločimo to obdobje od drugih
ŽANR → upodobitev prizorov iz vsakdanjega življenja vse do 19. stoletja

PRAZGODOVINA

Prazgodovinska umetnost

ABSTRAKTNI ORNAMENT → nefiguralni ornament

ARHEOLOGIJA → veda, ki preučuje zgodovinske spomenike najstarejših dob v zgodovini človeštva

ČELADA → kovinsko pokrivalo vojščaka, ki varuje glavo pred udarci

DOLMEN → kamnit spomenik, grob v obliki mize, sestavljen iz dveh ali več velikanskih kamnov, na katerih leži kamnita plošča

DROBNA PLASTIKA → manjši kipci (Willendorfska Venera)
GRAVURA → odtisk ali kliše z umetniško izrezane lesene, kovinske ali kamnite plošče (lesorez, bakrorez, radiranka ...)
IDOL → preprost lik, kip, podoba, ki predstavlja božanstvo, predmet religioznega življenja
KAMNITI SIMBOLI → simboli, narejeni iz kamna
KROMLEH → veliki kamniti bloki, razporejeni v krogu okrog prazgodovinske gomile
KULTNE POSODE → posode, ki so jih uporabljali pri čaščenju kakšnega kulta (npr. Vaška situla)
KULTNI PROSTOR → prostor, ki je bil namenjen za čaščenje kakšnega kulta
MEGALIT → velikanska kamnita gmota
MENHIR → pokončen kamnit blok
SIMBOLNA IN KULTNA ARHITEKTURA → arhitektura, namenjena simbolnim in kulturnim obredom
SITULA → kulturna prazgodovinska posoda v obliki vedra s pomičnim ročajem, posoda za vino ali žara s pepelom
TOREVIKA → tehnika vrezovanja in tolčenja podob v kovinsko podlago

STARI VEK

Umetnost starih civilizacij

HIBRIDNE ŽIVALI → živali, ki so sestavljene iz različnih živali (pol lev, pol človek)
HIPOGEJ → podzemni prostor, včasih izdolben v skalo
HIPOSTILNA DVORANA → velika dvorana z visokim stropom, ki ga nosijo stebri
EGIPČANSKI KANON → telo je narisano naravnost, glava iz profila, oko naravnost, noge v kolenih in v razkoraku so ravne
MASTABA → egipčanska grobnica kvadratne oblike z rahlo poševnimi zidovi, grob je nameščen na dnu jaška pod mastabo
MESTNA VRATA → vrata, ki vodijo v mesto
OBELISK → visok monolit v obliki zelo vitke piramide
PAPIRUS → papir iz bambusa
PALAČA → neutrjeno monumentalno stanovanjsko ali uradno poslopje
PILON → monumentalni portal, ki je vhod v egipčansko svetišče
PIRAMIDA → vsaka struktura s kvadratno obliko in 4 poševnimi stenami, ki se sklenejo v konici, egipčanska grobna stavba
SARKOFAG → nagrobnik iz kamna ali žgane gline, včasih je okrašen z reliefi ali napisi
SFINGA → vladarski simbol, izraz najvišje telesne in duhovne moči kraljev, bitje s človeško glavo in levjim telesom, ki varuje tempelj, piramido
SKALNA GROBNICA → grobnica, izklesana v skalo
STELA → ozka stoječa kamnita plošča z napisom, ornamentom ali reliefno podobo
TEMPELJ → svetišče, sveti kraj, sveta hiša, nekemu božanstvu posvečena stavba
UTRDBA → kraj na utrjeni črti, ki je bil pripravljen za krožno obrambo, bil je opora za napad z močnimi zidovi, nasipi, okopi, jarki in stolpi, imela je stalno posadko in orožje
ZIGURAT → mezopotamsko, asirsko, sumersko svetišče

Antična umetnost

ABAK → pravokotna plošča, vrhnji del kapitela na katerem počiva breme

ANTIKA → oznaka za dobo klasičnega starega veka od začetkov grške kulture do začetka srednjega veka

AGORA / FORUM → mestni trg v Grčiji

AKROPOLA → "mesto na hribu" - vzvišeni in utrjeni del starega grškega mesta s templji in zakladnico

AKROTERIJ → okras na vrhu in vogalih antičnega tempeljskega čela ter na antičnih nagrobnih reliefih

AKVEDUKT → vodovod v stari rimski državi, pomembna arhitekturna stvaritev - tehnika obokavanja je omogočila nadzemsko konstrukcijo in ohranitev vodnega pritiska na določeni višini

AMFITEATER → stavba za krvave boje, v antiki jo je ustvarila rimska arhitektura: okrog eliptične arene borišča (na katerem so prirejali boje med gladiatorji in zvermi ter pomorske bitke - navmahije) se stopničasto dvigujejo vzporedne vrste sedežev za gledalce

AMFORA → posoda za shranjevanje olja, vina in žitaric, na vratu ima dva ročaja, dno je zoženo v konico

ANTIKA → oznaka za dobo klasičnega starega veka od začetkov grške kulture do začetka srednjega veka

ARENA → okrogla ali elipsasta stavba namenjena raznim rokoborbam, bikoborbam, gladiatorskim bojem ...

ARHAIČNI NASMEŠEK → nasmešek na podobah, značilen za arhaično obdobje

ARHAJSKA UMETNOST → obdobje prvih razvojnih stopenj v predklasični umetnosti; za to umetnost so značilne stroge, varčne oblike in "arhaični nasmešek"

ARHITRAV → preklada pri templju, nad stebri

ATLANT → moški kip pri portalu, namesto stebra

ATRIJ → sprva odprto osrednje dvorišče v grški ali rimski hiši, pozneje prostor pred vhodom v starokrščansko baziliko, ki ga obdaja stebrišče

BAZA → najnižji temeljni in nosilni element (podstavek) štirikotne oblike, ponavadi je širši od stebra

BAZILIKA → v rimski antiki je bila javni prostor za sodne in trgovske namene, v starokrščanski umetnosti pa je bila cerkev, zgrajena po vzoru rimskih stavb pravokotnega tlorisa, s stebri razdeljena na več ladij (glavna je bila višja od stranskih), na Z strani so westwerk, narteks in atrij; danes je bazilika pomembna cerkev ali cerkev, ki je bila zgrajena na kakšnem kraju, kjer se je zgodil kak čudež

BULEVTERIJ → mestna hiša

CARDO → glavna ulica v rimskih mestih in vojaških taboriščih v smeri S-J

CASTRUM → rimski vojaški tabor

CELLA / NAOS → notranji del templja v katerem je stal kip boga

ČRNOFIGURALNI SLOG → črne figure na rdeči podlagi

DEBLO → srednji temeljni element valjaste oblike (steber)

DECUMANUS → glavna ulica v rimskih mestih in vojaških taboriščih v smeri V-Z

DOMUS → rimska hiša z atrijem

DORSKI STEBRNI RED → najstarejši slog grškega stavbarstva, imenuje se po plemenu Dorcev, je strog, resen, izraža mir, vztrajnost in moč, nima baze, stoji na stilobatu, deblo je členjeno na žlebiče

EDIKULA → niši podobna grobnica z reliefom, žarni pokop

ENKAVSTIKA → topel vosek na toplo površino (kamen, les)

FAJUMSKO SLIKARSTVO → mumijski portreti narejeni v tehniki enkavstike

FORUM → trg sredi mesta za urejanje javnih zadev v antičnem Rimu

FRIZ → del antičnega templja med arhitravom in zatrepom
GIGANT → v grški mitologiji nenavadno veliko in močno, človeku podobno bitje
GIGANTOMAHIJA → bitka med giganti
GEOMETRIČNI SLOG → umetnost je stilizirana do meje abstrakcije
GIMNASION → prostor namenjen telesni vadbi v Grčiji
HELENIZEM → obdobje grške umetnosti, ki ga zaznamuje slikovitost, patos, naturalizem
INSULA → zemljišče med pravokotno sekajočimi se cestami v rimskem mestu
IZOKEFALIJA → vse osebe so enako visoke, so v nizih
JONSKI STEBRNI RED → ima bazo (tri stopnice), deblo je vitkejše kot pri dorskem stebri, kapitel je polžasto okrašen
KAPITEL → zaključni vrhni del stebra ali stolpa, oblike se razlikujejo glede na čas in območje
KARIATIDE → ženska figura pri portalu, namesto stebra (vloga nosilnega člana)
KASTRUM → rimsko mesto
KIKLOPSKI ZIDOVI → monumentalni zidovi iz velikih neobdelanih, le grobo oklesanih kamnitih klad zloženih skupaj brez maltne povezave
KLASIČNI KANON → proporcije (glava gre 7-krat "v telo")
KLOAKA → kanalizacija
KONJENIŠKI SPOMENIK → javni spomenik osebe na konju oz. v neposredni bližini konja
KONTRAPOST → najpreprostejša človeška drža
KORA → oblečena ženska podoba v kiparstvu (grška arhaika)
KORINTSKI STEBRNI RED → deblo je vitkejše kot pri jonskem stebri, kapitel je čašasto oblikovan in ga krasijo listi akanta
KUPOLA → sferična oblika oboka, ki pokriva centralne prostore
KRATER → posoda s širokim vrhom in ozkim spodnjim delom
KUROK → slečena moška podoba v kiparstvu (grška arhaika)
LABIRINT → velika stavba z nepreglednim številom hodnikov, ki se med seboj križajo in se stekajo eden v drugega tako, da obiskovalci težko najdejo izhod
LEKITOS → visoka in podolgovata grška posoda za shranjevanje olja
MALTA → vezni material, iznajden v rimski antiki
MAVZOLEJ → grobnica
MECEN → ljudje, ki so finančno pomagali umetnikom (sponzorstvo)
MEGARON → osnova za grški tempelj (pravokotna/vzdolžna dvorana, odprto ognjišče na sredini, obdajajo ga 4 stebri, v predprostoru 2 stebra)
METOPE → pravokotne, ponavadi z reliefi okrašene plošče med triglifi (oboje se izmenjujejo v arhitravu templja)
MITRA → perzijsko božanstvo, nepremagljivi sončni bog rimskih legionarjev
MITREJ → svetišče v mitraizmu (monoteistična vera), svetišče je delno ali povsem pod zemljo
MOSKOFOROS → dobri pastir
MOZAIK → ornamentalne ali figuralne slike izdelane iz raznobarnih kamnitih ali steklenih ploščic različnih oblik
NEKROPOLA → antično pokopališče v starem Rimu in Grčiji
NIŠA → vdolbina v steni, v njej ponavadi stoji kip

OBOOK → arhitekturni del, ki se razpenja prek nosilcev (sten, stebrov, slopov), da prekrije prostor (banjasti, križnorebrasti, zvezdasti)

ODEON → pokrito gledališče namenjeno glasbenim prireditvam

OKULUS → okrogla odprtina na temenu kupole (Panteon)

ORFIZEM → nauk o nastanku bogov, stvaritvi človeka in njegovi posmrtni usodi

PALESTRA → športni objekt za atletiko na pesku ob vodi

PATOS → pretirano navdušenje, vznesenost, strast, čustvenost ali slovesnost

PEJSAŽ → pogled na krajino

PERISTIL → pokrito stebrišče okoli stavbe v rimski arhitekturi, ki obdaja notranje dvorišče

PILASTER → polsteber, ima bazo in kapitel

POLIHROMACIJA → pobarvanost kipov, stavb

POMPEJANSKI SLOG → slog rimskega antičnega slikarstva

POPORSJE / DOPRSJE → doprsna podoba

PROCESIJSKA CESTA → cesta po kateri so do templjev romale procesije (Egipt, Azija, grška kultura)

PRONAOŠ → s stebri omejeno preddverje grškega svetišča pred naosom

PROPILEJE → vrata templja (stebri)

RDEČEFIGURALNI SLOG → rdeče figure na črni podlagi

RIMSKI PORTRET → realističen in idealiziran

RITON → sakralna pivska posoda v obliki živalske glave

ROTULUS → zvitek iz rastlinske podlage (bambus)

SIMBOLNE IN REALISTIČNE TEME → simbolne teme nimajo samo enega pomena, ampak imajo še drugačen pomen (npr. pes pomeni simbolno zvestobo)

SLAVOLOK → "predrta stena", spomenik posvečen znameniti osebnosti v čast in slavo

STILIZIRANA PRIPOVED / STILIZACIJA → preoblikovanje naravne oblike po določenih oblikovnih načelih in v smislu shematizacije ali geometričnega poenotenja, značilna je za ornament

STOA → podolgovata stebriščna stavba

SUHA FRESKA → freska, naslikana na posušen omet

SVETIŠČE → božji dom na Zemlji, prostor, kjer ljudje častijo določenega boga

TEATRON → polkrožna oblikovanost gledališča

"TERRA COTTA" → žgana glina

TERME → javno rimsko kopališče, dvorane so bile različno ogrevane (frigidarij, tepidarij, kaldarij)

TIMPANON → polkrožno ali s šilastim lokom zaključeno polje (slemensko čelo) nad arhitravom (v romaniki in gotiki velikokrat okrašeno tudi z reliefom – luneta)

TOLOS → okroglo pokopališče, pokrito z nepravo kupolo (Mikene)

TRIGLIFE → žlebljene plošče med metopami (oboje se izmenjujejo v arhitravu templja)

TUMULUS → antični okrogli grobni prostor, preko katerega je nasuta prst, da nastane grič

VILA → razkošno podeželsko prebivališče rimskih veljakov z veliko dodatnih poslopij

ZATREP → trikotno okrasno polje nad portalom ali oknom

ZLATI REZ → pravilno razmerje v kompoziciji risbe, slike, kipa, stavbe ali fotografije, ki daje simetričen vtis

SREDNJI VEK

Zgodnjekrščanska / starokrščanska umetnost

APSIDA → oltarni prostor s polkrožnim ali mnogostraničnim zaključkom
BAPTISTERIJ → krstilnica, samostojna stavba ob cerkvi, kjer je bazen oz. kotanja z vodo za krščevanje s potapljanjem
KATAKOMBE → podzemni prostor za pokopavanje, kilometrski hodniki, grobovi so v stenah (žarni in skeletni pokop)
KODEKS → srednjeveška rokopisna knjiga, več tablic za pisanje (npr. diptih)
KRIŽANJE → svetopisemski ikonografski motiv pribijanja Kristusa na križ
LADJA → osrednji, praviloma vzdolžni del cerkve, ki sega od V do apside ali prečne ladje, lahko se deli na pole ali traveje
MAVZOLEJ → grobnica velikih razsežnosti
MENZA → miza v cerkvi na oltarju
NARTEKS → preddverje, vhodna lopa cerkve v starokrščanskih in bizantinskih cerkvah
NIMB → svetniški sij
OLTAR → zvišan daritveni prostor v krščanskih cerkvah, pogosto z baldahinom, menzo in podstavkom, središče kulturnih obredov
ORANT/A → motiv molivca, oblečenega v dolgo oblačilo, v molitveni drži, prikazan/a stoje, z dvignjenimi ali razprostrtimi rokami

Bizantinska umetnost

DIPTIH → slika / relief / oltar, razdeljen na dva dela, odpira se kot knjiga
IKONOSTAS → pregrada z ikonami
KATEDRA → škofov prestol v stolni cerkvi (katedrali)
KRISTUS PANTOKRATOR → podoba Kristusa, ki v eni roki drži knjigo, z drugo pa blagoslavlja
OKTAGON → osemkotni prostor (San Vitale)
PENDATIVI → sferični trikotniki, ki prenašajo težo kupole, tvorijo prehod med spodnjim delom stavbe in kupolo
TAMBUR → zid v obliki valja, ki nosi kupolo

Umetnost v obdobju preseljevanja ljudstev

EMAJL → tehnika (zlata-modra)
EVANGELIAR → srednjeveški rokopisni evangelij s slikami
FIBULA → sponka
ILUMINACIJA → "razsvetlitev", risbe in slike razlagajo zraven zapisano besedilo, ves slikarski okras v knjižnem slikarstvu
ILUMINATOR → človek, ki ilustrira neko besedilo, ga krasi
INICIALA → povečana črka na začetku besedila, ki je likovno poudarjena
MINIJ → rdečerjava barva, uporabljala se je v knjižnem / iluminacijskem / miniaturnem slikarstvu
PLETENINASTA ORNAMENTIKA → ornamentika, ki se pleteninasto prepleta po ploskvi
SKRIPTOR → prepisovalec knjig v samostanu
SKRIPTORIJ → prostor v samostanu za prepisovanje knjig
VINJETA → majhna, preprosta okrasna risba, zlasti knjižna

Karolinška renesansa in otonska umetnost

DORMITORIJ → prostor v samostanu namenjen spanju
EMPORA → galeriji ali tribuni podoben prostor v stavbah (za ločitev posameznih oseb ali skupin)
EVANGELISTI S SIMBOLI → pisatelji 4 evangelijev iz Nove zaveze Svetega pisma (Marko-lev, Matej-angel, Luka-vol, Janez-orel)
KAROLINŠKA MINUSKULA → pisava
KAROLINŠKA RENESANSA → umetnost v času karolinške države, nastala je na podlagi frankovsko-merovinške umetnosti, obogatena je z langobardskimi, islamskimi in germanskimi vplivi, prizadevala si je prisvojiti poznorimske in starokrščanske oblike umetnosti v Sredozemlju
KRIPTA → podzemni prostor pod prezbitერიjem za zbiranje relikvij, kasneje prostor za pokopavanje
"MAJESTAS DOMINI" → "slava Gospodova", frontalna upodobitev Kristusa z dvignjeno desnico in knjigo življenja v levici, pogosto je obdan s simboli evangelistov
"MAJESTAS VIRGINIS" → motiv Marije v slavi
RAZPELO → motiv Kristusa na križu
REFEKTORIJ → jedilnica v samostanu
TRANSEPT → prečna ladja (pravokotna na glavno)
TRIFORIJ → arkadni hodnik v cerkveni steni med velikimi arkadami v pritličju, galerija je sprva zaprta, saj teče na isti višini kot sleme strehe nad stransko ladjo, v pozni gotiki pa se triforijska stena odpre in dobi svojo zasteklitev
WESTWERK → večnadstropni Z del cerkve, ki ga na obeh straneh obdajata dva stolpa

Romanika

BANJASTI OBOK → strop, obokan v obliki polovične banje
BIFORA, TRIFORA → dvojna, trojna okna
CERKVENI RED → zakoni, odredbe cerkvenih organov, ki so obvezne za pripadnike njihove Cerkve
DELILNI STEBER → med vhodnimi vrati
KAMPANILE → prostostoječi zvonik v cerkvi (Italija)
KATEDRALA → več ladij (glavna je višja od stranskih), večladijski transept, križiščni kvadrat določa vezani sistem (premikanje V-Z), nad križiščnim kvadratom je zvonik, v apsidi je korni obhod z žarkastimi kapelami, pod njo je kripta, v gotiki so zaradi tankih sten znotraj in zunaj dodani oporniki in oporni loki; stolna cerkev v kateri je katedra – škofov prestol
KOPIST → človek, ki prepisuje besedilo
KORNI OBHOD → okoli kora
KRIŽIŠČNI KVADRAT → določa vezani sistem, pomika se proti Z (tloris cerkve)
KRIŽNI HODNIK → pokrit hodnik ali arkade okoli kvadratnega dvorišča cerkve ali samostana, jedro samostana
LUNETA → polkrožno zaključen portal, pogosto okrašen z reliefom ali slikarijo
MAJESTA → motiv Marije z Jezusom na prestolu
MANDORLA / AVREOLA → svetlobni sij mandeljnaste oblike okoli svetniške osebe
PORTAL → poudarjeno oblikovana vhodna vrata

PRENOSNI OLTAR → majhen oltar, ki so ga verniki lahko nosili s seboj
REDOVI → frančiškani, dominikanci, kartuzijani, benediktinci, cistercijani
RELIKVIARIJ → posoda za posmrtne ostanke
SAMOSTAN → z zidom obdan katoliški ali pravoslavni kompleks poslopij (cerkev, križni hodnik, kapiteljska dvorana ...), kjer živijo člani samostanskih redov po posebnih redovnih pravilih
SEDILJE → sedeži v koru
SLOPI → (niso stebri!) ločujejo stranske ladje
TAPISERIJA → stenska preproga, tkana iz raznobarnih volnenih ali svilenih niti, z rastlinskimi in figuralnimi motivi
TIPOLOŠKI SPOMENIKI / TIPOLOGIJA → po dogodku iz Stare zaveze, napoved dogodka v Novi zavezi (Sveto pismo), vsebinska skladnost Stare in Nove zaveze
VELIKI OLTAR → glavni oltar v cerkvi
VEZANI SISTEM → prostorsko oblikovano načelo v zasnovi bazilik (križiščni kvadrat + polkrožni lok + polkrožno banjasto obokanje + zaprte stene z majhnimi odprtinami za dovod "bazilikalne" svetlobe)
ZVONIK → stolp, zgrajen poleg cerkve, utrjeni grajski stolp, v njem so nameščeni zvonovi, lahko je prostostoječ ali v sestavi arhitekture
ŽARKASTE KAPELE → v apsidi

Gotika

AMBON → bralni pult v cerkvi, pult za liturgično knjigo
ARHIVOLTA → šilasto zaključena luneta
BREVIR → zbirka dnevnih molitev v latinščini za katoliške duhovnike
DVORANSKA CERKEV → vse ladje so enako visoke
FIALA → visok stolpič s koničasto streho in križno ložo na vrhu
GOTSKI SLOG → prizadevanje po idealnosti in intimnosti, organske oblike so zakrite z mehкими gubami (Iepa Madona), mehkoča, milina, nežnost
GRAD → utrjeno monumentalno poslopje, namenjeno bivanju plemiških družin
HORARIJ → Biblija za laike
KOLUMBARIJ → prostor z majhnimi nišami, žare
KONZOLA → iz stene izstopajoče naslonilo ali podpora (npr. tramovje)
KOR / PREZBITERIJ → sprednji, oltarni del cerkve, v apsidi, pod njim je kripta
KRANJSKI PREZBITERIJ → značilno poslikan gotski prezbiterij na Kranjskem (Kristus, 4 evangelisti, angeli, prizori iz Svetega pisma, celopostavne podobe svetnikov ter zavesa)
KRILNI OLTAR → večdelni oltar, odprt na praznike, zaprt med tednom
MANIRA → način, slog umetnikovega oblikovanja, posnemanje tujih zgledov brez svojega doživljanja in izraza, posneta prevzeta oblika, prisiljenost, izumetničenost
MARIJA ZAVETNICA S PLAŠČEM → motiv Marije, ki pod svoj plašč sprejema vernike
MRTVAŠKI PLES → motiv, kjer okostnjaki vodijo ljudi, obsojene na smrt (Hrastovlje)
OBZIDJE → zid okoli mesta ali poslopja, namenjen obrambi
OPORNIKI → zunanji oporni loki, ki prestrezajo pritisk obokov
OSTRO LOMLJENE GUBE → zgodnjegotski slog, ko se gube oblačil na kipih ali na slikarskih podobah pri tleh ostro trikotniško zaključujejo, so ostro lomljene

PALACIJ → osrednje stanovanjsko poslopje gradu
PIETÀ → motiv Marije z umrlim Kristusom v naročju
POSLEDNJA SODBA → motiv Kristusa sodnika, desno izvoljeni, levo pogubljeni, ponavadi upodobljena na Z steni cerkve ali pa kot kiparski okras v timpanonu
PRANGER → sramotilni steber
PRIŽNICA → loža za pridigo v cerkvi
PSALTER → zbirka psalmov (obredna besedila v Stari zavezi Svetega pisma)
REBRASTI OBOK → stropni obok, najbolj preprost je križnorebrast obok
ROZETA → cerkveni okenski okras v obliki razcvetele rože, od znotraj vitraj (Notre-Dame)
SHOLASTIKA → srednjeveška filozofska smer (Tomaž Akvinski)
SKLEPNIK → arhitekturni element, ki povezuje oboke / rebra
SVETA NEDELJA → motiv, kjer so prikazana dela, ki se jih ob nedeljah ne sme opravljati, na sredini pa je upodobljen Kristus z orodji mučenja
ŠILASTI LOK → lok, ki je na vrhu šilasto zalomljen
TRIPTIH → slika/oltar, razdeljen na tri dele
UNIVERZA → objekt namenjen šolanju (Bologna, Padova ...)
UTRJENI STOLP → najpomembnejši obrambni stolp srednjeveške utrdbe ali gradu (Celje)
VITRAJ / VITRAŽ / SLIKANO OKNO → stekleno, večinoma iz več barvnih elementov sestavljeno okno, kovinske pregrade pa tvorijo oporo strukture

NOVI VEK

Renesansa

ANAMORFOZA → upodobitev predmeta, ki je od spredaj videti deformiran, če pa ga gledamo pod določenim kotom ali v zrcalu, ga uzremo v pravi podobi (lobanja pri Holbeinu)
ANTIČNI AKT → upodobitev golega telesa po antičnih načelih
ANTIČNIZIRANE ARHITEKTURNE PRVINE → arhitekturne prvine, ki se zgledujejo po antičnih
ARHITEKTONIKA → umetniška skladnost delov kake celote, notranja zgradba česa
"ASSUNTA" → motiv Marijinega vnebovzeta
BAKROREZ → v bakreno ploščo vrežemo sliko, pobarvamo in tiskamo (globoki tisk)
FANTASTIKA → izmišljenost, neresničnost
"FIGURA SERPENTINATA" → kačasto zvita glavna os, kot kompozicijska shema v kiparstvu, dvojni zasuk, S-krivulja
GEOMETRIJSKA IN OPTIČNA PERSPEKTIVA → perspektiva je namišljena skrajšava daljic in predstava, ki ustreza temu prostorskemu vtisu
GEOMETRIZIRANJE URBANIH PROSTOROV → raziskovanje zakonitosti količin, lege in oblik prostorskih predmetov
HEROJSKI TIP OSEBE → oseba, ki zgleda pogumno, kot bojevnik, močna mišičasta figura (Michelangelovo slikarstvo in kiparstvo)
HUMANIZEM → kulturno gibanje, nastalo na prehodu iz srednjega veka v renesanso, vsestranski razmah človekove osebnosti, v nasprotju s krščanskimi ideali

IGNUDI → moški, naslikani med glavnimi prizori na freski na stropu Sikstinske kapele

JEDKANICA → v ploščo, prekrito z zaščitnim slojem, vrežemo sliko, pomočimo v kislino in tiskamo (globoki tisk)

KOLOSALNI RED → stebri, speljani preko vseh nadstropij

KRISTOPOMORFNI PORTRET → portret neke osebe v Kristusovi pozi, postavi

LANTERNA → svetlobnica (npr. na vrhu kupole florentinske stolnice)

LESOREZ → star način tiskanja grafik, v leseno ploskev izdolbemo ali vrežemo sliko, odstranimo odvečne dele, namažemo z barvo in odtisnemo na papir (visoki tisk)

MANIERIZEM / POZNA RENESANSA → nasprotje oblikovnemu in duhovnemu ravnovesju visokorenesančne umetnosti, izgubljeno ravnotežje, notranja razklanost, subjektivnost, tehnična popolnost, namerno zanikanje temeljnih arhitekturnih načel, razvoj jezuitskega tlorisa, serpentinaste oblike v kiparstvu, monumentalne figure z nestabilnimi držami in nenavadnimi razmerji, razbita kompozicija v slikarstvu, strah pred prazninami, umetne barve

NADNARAVNA SVETLOBA → svetloba, ki ni naravna, sije od nekaterih svetniških oseb

PALA → oltarna slika, navadno slikana na les, verska vsebina

"PIANO NOBILE" → grobo, rustikalno pritličje (Michelozzo)

PORTRETNI REALIZEM → realizem pri risanju portretov

PRESTOL MILOSTI → oče, Kristus na križu, sveti duh

PRIKRITA SIMBOLIKA → simbolika, ki ni opazna takoj, moramo jo razvozlati, simbolika različnih rastlin, živali in predmetov, ki so upodobljeni na sliki (nizozemsko slikarstvo)

REALIZEM → smer, ki stremi za upodabljanjem resničnosti in odklanja idealiziranje

REFORMACIJA → veliko versko gibanje za obnovitev krščanstva in Cerkve, izraz novoveške duhovne revolucije, z nastopom Martina Luthra privede do razkola v Cerkvi in nastanka novih verskih vej, temeljna miselnost gibanja je bila obnova Cerkve v duhu prvotne krščanske čistosti in odprava napak v Cerkvi

RENESANSA → preporod antičnega duha in miselnosti, človek in tostranstvo ponovno postaneta središče, opira se na moč osebnosti in veljavnosti tostranstva, filozofski nauki, humanizem

RUSTIKA → grobo izdelano zidovje, surovo oklesani kvadri

"SACRA CONVERSAZIONE" → sveti pogovor, pogosta tema renesančnih slikarjev, motiv Marije s Kristusom v naročju, obdana s svetniki (Benetke)

SFUMATO → način oljnega slikarstva, ki s finimi, mehкими prehodi dosega zabrisane linije in atmosferske učinke (della Francesca, da Vinci)

SIBILE → 'modre žene', naslikane ob strani glavnih prizorov na freski na stropu Sikstinske kapele

SIMETRIJA → somernost

TONDO → okrogla slika

TRIKOTNIŠKA IN PIRAMIDALNA KOMPOZICIJA → razporeditev oseb v obliki trikotnika ali piramide

"UOMO UNIVERSALE" → univerzalen človek ('taužnt roža') - Leonardo da Vinci

Barok

APOTEOZA → podelitev božanske časti ali sprejem med bogove, poveličevanje, slavljenje
 BAROČNI/REPREZENTATIVNI PORTRET → enobarvno ozadje, grb, razkošna oblačila, nek pomemben predmet (listina ...)
 BAROK → (portug. *barocco*) notranja napetost z igrivimi, izumetničenimi oblikami in razkošno dekorativnostjo
 BOLONJSKI KVADRATURISTI → (it. *quadro di portrato*) vstavljene slike, freske, ki so omejene z okvirji (Bolonjska šola + kvadratura-delitev na kvadrate)
 "CHIAROSCURO" → slikarski učinki z močnimi kontrasti med osvetljenimi in osenčenimi površinami, svetlo - temno, posebni izviri svetlobe (sveča, bakla, blisk ...)
 DINAMIKA → gibanje, spreminjanje, premikanje
 DVOR → grajsko poslopje v naravi
 GESAMTKUNSTWERK → celostna umetnina (arhitektura + kiparstvo + slikarstvo + narava-park)
 KUŽNO ZNAMENJE → postavljeno v zahvalo za konec kuge
 NABOŽNA PODOBA → nabožna upodobitev, naslikana ali natisnjena na pergament, papir, platno ali svilo
 ILUZIONIZEM / ILUZIJA → način slikanja brezmejnosti
 INTIMNI PORTRET → (Peter Paul Rubens z Isabelo Brandt)
 JEZUITI → meniški red, ustanovil ga je Ignacij Loyola, bojevati se proti reformaciji in nasprotnikom katoliške Cerkve
 JEZUITSKI TLORIS → enoladijska cerkev s stranskimi kapelami, na križišču glavne ladje in transepta je kupola, prečna ladja ne izstopa iz stavbne mase (Stolnica sv. Nikolaja, Il Gesù)
 KLASICIZEM → francoski barok, monumentalni slog, ravne linije, ravnovesje, racionalnost
 OVALNI PROSTOR → prostor ovalne oblike, značilen za baročno arhitekturo
 PALAČA → grajsko poslopje v mestu
 RONDO → krog
 TABERNAKELJ → prostor v cerkvi, kjer se hrani ciborij s posvečenimi hostijami, ki predstavljajo telo Kristusa, pa tudi monštranca in kelihi
 TOPLI KOLORIT → mešanica toplih barv
 VALUJOČA STENA → stena, kjer se menjavajo konveksne in konkavne oblike

Rokoko

AKADEMIZEM → neživljenjska znanstvenost, prazno teoretiziranje, ločenost od življenja, mehanično prikazovanje in reševanje likovne naloge brez ustvarjalne pobude
 GALANTNE TEME → teme, vzete iz dogajanja višjega sloja (gala plesi, poroke, dvorjenja, druženja višjega sloja in plemstva ...)
 HISTORIZEM → pretirano poudarjanje preteklosti, zgodovinsko prikazovanje stvari brez zveze s sedanostjo
 KRIŽEV POT → 14 slik Kristusovega trpljenja
 RACIONALNI RED → red, ki poudarja razum
 RAZSVETLJENSTVO → gibanje, ki ji se prizadevalo za človekov razum in družbeni napredek na temelju človekovih naravnih pravic in razuma

ROKOKO → (fr. *rocaille* - okras iz školjk in okamnin) igrive okrasne oblike, lahkotnost, ljubkost

ŠKOLJČNI MOTIV → motiv z zavitim oblikami (posnemanje školjk)

ŠTUKATURE → mavčno okrasje, ki je naknadno 'doštukano' (lahko tudi pozlačeno)

UMETNOST 19. IN 20. STOLETJA

Neoklasicizem

EMPIR → slog, ki se je navezoval na slog rimskega cesarstva in je ustvarjal predvsem reprezentativne ploskovite oblike s simetričnim okrasjem po antičnih vzorih

Historični slog v arhitekturi in inženirska arhitektura

ELEKTICIZEM → nekritično posnemanje in mešanje različnih stilnih smeri

HISTORICIZEM → neozgodovinski slogi, zgledovanje po slogih iz preteklih obdobij (gotika-neogotika, renesansa-neorenesansa, barok-neobarok)

INDUSTRIJSKA GRADNJA → gradnja industrijskih, infrastrukturnih objektov

SKELETNA GRADNJA → način gradnje visokih stavb iz nosilnega železnega ali železobetonskega ogrodja, ki je zapolnjeno z lahkimi polnili ali steklom

Romantika

BIDERMAJER → meščanska umetnost, ki v ospredje postavlja vrednote meščanskega občinstva (urejenost in umirjenost družinskega življenja, spodobnost, spoštovanje družbenih načel, dobrodelnost ...)

BOEMSTVO → neurejen, lahkoten, pustolovski način življenja

INDIVIDUALIZEM → poudarjanje posameznikovih posebnosti

KRAJINARSTVO → vrsta slikarstva, ki se ukvarja s slikanjem narave kot samostojnim likovnim motivom

MEŠČANSKI PORTRET → portretiranje meščanov v njihovem domačem okolju

ROMANTIKA → smer, ki nasprotuje razsvetljenstvu in klasicizmu, značilna so čustvena doživetja in literarni vplivi

Realizem

LITOGRAFIJA → grafična tehnika odtiskovanja risbe s kamnite (apnenčeve) plošče na papir (ploski tisk)

NATURALIZEM → prikazovanje oseb takih kot so (naravno, realno), vse je podrejeno naravi, posnemanje narave

Impresionizem

IMPRESIONIZEM → trenutna, nenehno spreminjajoča se stvarnost, razstavljanje barv na več čistih svetlih barv ter nanašanje na platno z majhnimi potezami

PLENERIZEM → (fr. *plein air*) slikanje na prostem - naravni svetlobni učinki

Postimpresionizem

PLAKAT → lepak, javnosti namenjeno sporočilo, reklama

POINTILIZEM / DIVIZIONIZEM / NEOIMPRESIONIZEM → slikarska tehnika, pri kateri se na platno nanaša pike, ki se ne prekrivajo (Seurat)

SIMBOLIZEM → prikazovanje sanj, skrivnostnost, mistika in duhovno občutenje sveta z vedno bolj prefinjenimi umetniškimi sredstvi in simboli (Gauguin)

Secesija (Modern Style, Free Style, Liberty, Art Nouveau, Secession, Jugendstil, Modernisme, Stile florealne, Mir iskusstva)

SECESIJA → asimetrični, ploskoviti, rastlinski, živalski ali abstraktno geometrični ornamenti z razgibano ritmično linijo, simbolika barv, prizadevanje po ustreznosti gradiva in funkcionalnosti, prevlada dekoracije

Arhitektura 20. stoletja

BAUHAUS → prva šola sodobnega oblikovanja, arhitekture in obrti v Evropi
DEKONSTRUKTIVIZEM → zavračanje tradicionalnega, tektonskega, enovitega in iskanje razčlenjenega, dinamičnega trenutka prostora v gibanju

"FFF" → "Form Follows Function" = "oblika naj sledi funkciji"

ORGANSKA ARHITEKTURA → človekov življenjski prostor v harmoniji z naravo na način, da se cel objekt ali le en njegov del združi z okoljem in postane njen sestavni del

Slikarstvo in kiparstvo 20. stoletja

ABSTRAKTNA UMETNOST → način likovnega izražanja, v kateri ni elementov predmetnega sveta, slike imajo samo likovno vsebino: barva, oblika, kompozicija, ploskev in volumen (Kandinsky, Mondrian, Malevič)

ABSTRAKTNI EKSPRESIONIZEM → uporablja barvo in površino kot primarni izrazni sredstvi, ni neposredno spoznavnega motiva, barve močno vplivajo na čustva (Rothko)

"ACTION PAINTING" → (Pollock)

"ARTE POVERA" → (Pistoletto, OHO)

ASEMBLAŽ → kolaž, ki vstopi v prostor (Duchamp)

AVANTGARDE → ljudi ali dela, ki so moderna, nova, običajno eksperimentalne narave, provokativni namen

BARVNI REALIZEM → poetična barvna rekonstrukcija optične stvarnosti (Maleš, Kos)

DADAIZEM → provokacija in ironija, upor proti obstoječemu redu, tradicionalno postane predmet satiričnega razkroja, razvrednotijo umetniško delo in estetske norme, umetnost problematizirajo in vzpostavijo nove oblike umetnostnega izraza (Duchamp, Schwitters)

"DER BLAUE REITER" → skupina umetnikov ekspresionistične avantgarde, želja po svobodi, poduhovljenosti, samostojnosti ter abstrakciji barv in oblik (Kandinsky, Marc, Jawlensky)

"DIE BRÜCKE" → razstavno združenje, močna barvitost, opiranje na umetnost primitivnih ljudstev, nagnjenje k lesorezu v močnih črno-belih kontrastih (Kirchner, Nolde)

EKSPRESIONIZEM → dramatično razpoloženje, duhovno doživetje, naslon na primitivno in eksotično umetnost, religiozna umetnost s poudarkom na izraznosti in poduhovljenosti, protest zoper družbeno dogajanje, močne barve in deformacija oblik (Nolde, Kirchner, Munch)

FAUVIZEM → francoski ekspresionizem; uporaba čistih in močnih barv, s katero stopnjujejo moč izraza, grobo skonstruirane ploskovito poenostavljene oblike (Matisse)

FOTOMONTAŽA → združevanje slikovnega materiala v kompozicijski izdelek, ki ima nek namen in učinek (L.H.O.O.Q.)

FROTAŽ → tehnika reliefnih struktur, na hrapavo podlago položimo papir ali platno in drgnemo po njem s primernim risalom, dokler se ne pokaže vzorec reliefne površine

FUTURIZEM → poudarijo hitrost, ujamejo istočasnost dogajanja in gibanje v formalni likovni govorici (Carra, Boccioni, Balla)

GEOMETRIČNA ABSTRAKCIJA → uporaba geometrijskih oblik in struktur oz. komponiranje umetniškega dela po geometrijskih načelih, racionalnost, analitični pristop z razvidno in pregledno gradnjo (Mondrian, Malevič)

HIPERREALIZEM / FOTOREALIZEM → slika, ki zglada kot fotografija

INFORMEL → gradeč na abstraktnih, spontanah in intuitivnih oblikah, ki lahko prehajajo v plastičnost (Bernik)

INTIMIZEM → (Stupica)

KOLAŽ → lepljenka, sestavljanica, slika iz različnih na platno nalepljenih materialov, višek ima v dadaizmu

KONCEPTUALNA UMETNOST → umetnost je preseljena v zunajgalerijski prostor (OHO)

KONSTRUKTIVIZEM → načelo konstruiranja sil in napetosti v prostoru, montaža (Tatlin, Gabo)

KRONOGRAFIJA → fotografija na katero posnamejo več zaporednih slik, tako da omogoča analizo gibanja (Muybridge)

KUBIZEM → razstavlja predmete na geometrijske oblike, pomnoži kote gledanja na sliko, vpelje kolaž kot novo tehniko, deformira obliko pod vplivom afriške umetnosti (Picasso, Braque)

"LAND ART" → umetnost se pojavlja izven galerije, v naravi, ustvarjena iz naravnih materialov (kamen, tla, voda, organski materiali ...), s tem spreminja vrednote umetnostnega sistema, krajina in umetniško delo sta neposredno povezana (Smithson)

MINIMALIZEM → uporaba minimalnih likovnih sredstev, forma je kar se da izčiščena (Judd, Fontana, Flavin)

MOBILE → vrsta umetne obrti, ki vključuje gibanje (Calder)

MODERNISTIČNA FIGURALIKA → (Mihelič, Pregelj)

NADREALIZEM / SURREALIZEM → vključitev sanj in podzavesti v umetniška dela, narek misli je samodejen, podzavest je osvobodena nadzora uma, pomensko oddaljene elemente, ki so miselno nezdržljivi, združujejo v novo celoto, nastane nadrealistična podoba, nadrealistični pogled na svet (Ernst, Dalí, Magritte, Kregar)

NAKLJUČJE → (Portret Tristana Tzara)

OPTIČNA UMETNOST / OP ART → (Vasarely)

ORFIZEM → slikovne strukture kubizma z dinamično barvitostjo fauvizma, vpliva na ekspresionizem

"PERFORMANCE" → (Beuyce)

POP ART → tematika trivialne potrošniške kulture, uveljavitev sitotiska, kritični, satirični namen šokirati gledalca (Warhol)

POSTMODERNIZEM → ohranitev značilnosti modernizma, vrača pa se tudi k tradicionalnim smerem, figuralika prevlada nad abstrakcijo

"READY-MADE" → vnaprej izdelani predmeti, ki jih umetnik z dodanimi posegi razglasi za umetnino in s tem odkrije njihovo skrivno estetsko funkcijo (Pisoar / "Fontana")

SITOTISK → tehnika tiskanja skozi sito, uporabljeno kot šablona

SODOBNA UMETNOST → umetniško delo kot nespremenljiv in trden objekt
počasi izginja, v umetnost se vključujejo nove tehnologije

SUPREMATIZEM → umetniška smer, zasnovana na osnovnih geometričnih
likih: krog, kvadrat (Malevič)